

„Identitet struke”

7. kongres s međunarodnim

sudjelovanjem Varaždin,

26. -28.03.2008.

Autor: Marina Robotić, prof.def.

Socijalna uključenost kroz misaonu igru go

Socijalna uključenost/go/ slobodna aktivnost

Go je misaona igra s naglašenom strateškom komponentom u kojoj broj mogućih kombinacija poteza premašuje onaj u šahu. Par igrača naizmjenice postavljaju crne i bijele kamenčiće na slobodna mjesta na ploči. Pravila igre su vrlo jednostavna i moguće ih je naučiti za par minuta, a težina i kompleksnost igre raste s dužinom igranja i boljim razumijevanjem igre.

U Hrvatskoj se go igra od početka 20. stoljeća. Velika Gorica danas je jedna od veoma rijetkih sredina u kojoj se o ovoj igri zna zahvaljujući entuzijastima i njihovom radu s mladima. Za nju je čulo nekoliko tisuća djece, a par stotina aktivno igralo. Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica jedina je škola po posebnom programu u Republici Hrvatskoj u kojoj se igra ova igra. Provodi se kao redovna slobodna aktivnost, što je rijetkost i u svijetu.

Igra u kojoj je potrebno apstraktno mišljenje, planiranje i strategija na prvi pogled nije adekvatan izbor za osobe s intelektualnim teškoćama. Prvi pokušaji da se ova igra uvede pokazali su kako imamo predrasude i učeći ih go došli smo do zaključka da on ima i terapeutsku svrhu. Go pomaže u boljoj komunikaciji, potiče na razmišljanje, razvija apstraktno mišljenje, poboljšava prostomu orijentaciju, planiranje, strategiju, strpljenje, disciplinu i samodisciplinu.

U Go klub Velika Gorica zajedno s ostalim osnovnim školama u Velikoj Gorici uključeni smo već osam godina i pripadamo Europskoj go federaciji. Redovito sudjelujemo na turnirima u zemlji, a okušali smo se i na međunarodnim. Biti uključen u aktivnosti lokalne zajednice, predstavljati Hrvatsku s ostalim učenicima velikogoričkih škola naš je način kako ostvarujemo socijalnu uključenost u svojoj lokalnoj sredini.

Social inclusion through strategic board game Go

Social inclusion/Go/free time activities

Go is a strategic board game for two players. The game is played by two players alternately placing black and white stones on the vacant intersections of a line grid. Go is noted for being rich in strategic complexity despite its simple rules.

In Croatia Go is known since beginning of 20th century. Thanks to few enthusiasts in Velika Gorica there are few hundred active children player and few thousand children are introduced with game. Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica is the single special program school is Croatia where this game is practiced as regular school free time activity among pupils and this is rear in the global scale.

On the first sight this strategic board game in which players must use abstract thinking is not adequate choice for children with intellectual difficulties. First tries of practicing Go game among this population show than we had prejudices. Learning this children to play Go we conclude that game has therapeutic value. Go helps better communication among pupils, encourages thinking, develops abstract thinking, helps in orientation, planning, strategy, patient and self-discipline.

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica is part of the Go club Velika Gorica almost eight years. We are united in European Go federation, and regularly participate on tournaments abroad and in the country. Be included in the activities of local community, representing Croatia with children from other schools from Velika Gorica is our way of social inclusion in the local community.

Što je go?

Go je misaona igra s naglašenom strateškom komponentom s gotovo neograničenim brojem kombinacija poteza crnih i bijelih kamenčića. Par igrača naizmjenice postavljaju crne i bijele kamenčiće na slobodna mjesta na ploči. Broj mogućih kombinacija nadmašuje onaj u šahovskoj igri, a mnogi poznavaoци igre kažu da je go više strateška igra od šaha. Pravila igre su vrlo jednostavna i moguće ih je naučiti za par minuta, a težina i kompleksnost igre raste s dužinom igranja i boljim razumijevanjem igre.

Učitelj goa Mladen Smud kaže: „S goom sam se upoznao slučajno tražeći zamjensku igru šahu, kako bi se prijatelj i ja ogledali još u nekoj misaonoj igri. Plavi vjesnik 1963. g. nam je ponudio go, misaonu igru iz dalekog Japana. Prijatelj je napravio garnituru, po uputama iz članku, od papira. Ploču je nacrtao na hameru, a kamenčiće je uradio također od hamera (kružići crne i bijele boje). Tijekom partije morali smo paziti da ne puhne vjetar, jer bi to značilo kraj partije. Ta zamjenska igra, koja nam je trebala služiti za predah u igri šaha, postala je igrom moga života.“

Ova igra postala je i dijelom mnogih života naših korisnika u Centru od kada su 1999. i naši korisnici članovi Go kluba Velika Gorica.

Go u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se go igra od početka 20. stoljeća. Grupa mornara austro-ugarske mornarice donijela je tu lijepu drevnu igru s putovanja po dalekom istoku. Nažalost igralo se samo nekoliko godina u mornaričkom klubu u Puli. Zahvaljujući jednom od tadašnjih mornara, Ervin Finku, 1962. ponovo se pokreće igranje u Ljubljani, a nedugo nakon toga, zahvaljujući članku u „Plavom vjesniku“ iz pera gospodina Miljenka Srdića, i u Zagrebu. Godine 1964. osnovan je prvi go-klub u Hrvatskoj Go-klub „Zagreb“, a nedugo potom i Go-klub „Student“ u Rijeci.

Godine 1970. osnovan je Go savez Hrvatske, koji objedinjuje hrvatske go-klubove. Redovno se održavaju pojedinačna prvenstva Hrvatske, kao i razna druga natjecanja. Riječanin Zoran Mutabžija dva puta osvaja naslov Prvaka Europe (1967. i 1971. godine). Već 1974. godine u Zagrebu je organizirano Europsko prvenstvo, što smo ponovili 1980. u Malom Lošinj i 2002. u Zagrebu.

Danas se go igra u cijelom svijetu. Najviše igrača je u Kini, Japanu i Koreji. U Japanu djeluje profesionalna liga igrača goa, koji su kvalitetom igre najjači na svijetu i rangiraju se po posebnoj profesionalnoj listi i kategorija „dan“ ima dodatak „profesionalni“.

Go se igra bez obzira na godine. Važne su samo kategorije (snaga). Amateri se po kvaliteti igre dijele na „kyu“ (učeničke) i „dan“ (majstorske) kategorije. U Hrvatskoj učeničke kyu-kategorije dijelimo od najslabije 25. kyu-a do 1.kyu-a koji je ujedno i majstorski kandidat. Daljnjim razvojem kvalitete igre osvajaju se majstorski dan-naslovi. Početni majstorski naslov je 1.dan, a najbolji je 7.dan.

Do domovinskog rata Go savez Hrvatske djeluje u sastavu tadašnjeg Go saveza Jugoslavije a nakon toga mijenja naziv u Hrvatski Go savez. Godine 1991. zajedno sa Go

zvezom Slovenije, razjedinjen je tadašnji Jugoslavenski Go savez i pokrenut postupak za prijem Hrvatske u članstvo Europske i Svjetske Go Federacije. U Europsku Go Federaciju primljeni smo kao promatrači 1992., a nedugo potom i u punopravno članstvo. Proces prijema u Svjetsku organizaciju trajao je dulje i ostvareno je početkom 1998. godine.

U Zagrebu djeluje Hrvatska igo udruga, koja okuplja igrače iz cijele Hrvatske bez obzira na klupsku pripadnost, a predstavlja hrvatske igrače goa u svijetu. Na WEB-stranicama udruge mogu se vidjeti vijesti u svezi goa u Hrvatskoj, naučiti pravila igre, uključiti se u interaktivnu igru i pronaći zanimljive linkove. Adresa je: <http://croatia.european-go.org>

U novije vrijeme svake godine se održava pojedinačno prvenstvo Hrvatske, a prvak Hrvatske je naš predstavnik na Svjetskom amaterskom prvenstvu u gou. Ono se redovno održava u Japanu.

Za razliku od goa gdje igraju dva igrača jedan protiv drugog postoji i parski go u kojem igraju muško ženski par protiv muško ženskog para. Takva je igra zahtjevnija jer parovi moraju slijediti strategiju svoga para bez međusobnog razgovora. Igraju prvo ženski dio para, a potom muški naizmjenično. Pogreške se kažnjavaju negativnim poenima. Postoji parsko prvenstvo u gou na nivou države, evropsko i svjetsko prvenstvo. I Hrvatska je davala svoje predstavnike.

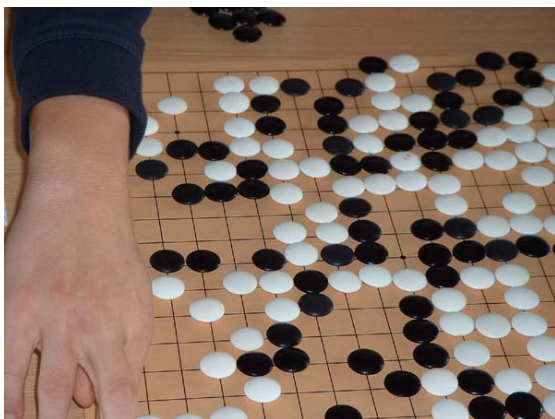
Kako se go igra?

Ploče za igru su obično drvene, ali ih lagano možete napraviti od kartona i papira. Potrebni su nam bijeli i crni kameni. Mogu biti napravljeni od kamena, stakla, plastike, od kartona ili možete koristiti dugmad.

Igrač, koji prvi stavlja kamen na ploču, a to je u ravnopravnoj igri tradicionalno crni, ima prednost. Taj igrač daje određenu bodovnu protuvrijednost protivniku. Uobičajeno je 5,5 boda, čime je isključena mogućnost nerješene rezultata.

Za početnike su manje ploče. Tada se ta igra zove **atari go**. Na ploči ima 9 uspravnih i vodoravnih crta koje se međusobno križaju. Trebata nam 40 bijelih i 40 crnih kamenova. Nakon igre na pločama 9x9 prelazi se na ploče 13x13. Kada smo svladali ovu igru igramo na velikim pločama 19x19.

Ploča je označena mrežom 19x19 crta, što daje 361 sjecište. Bijelih kamena u kutiji ima 180 a crnih 181, međutim taj broj ne igra ulogu pri samoj igri. Dovoljno je reći, da kamena ima dovoljno.

Dva igrača (crni i bijeli) igraju naizmjenice, stavlajući po jedan kamen na ploču kada su na potezu. Kamen se mora staviti na sjecište okomitih i vodoravnih crta.

Kamenovi se naizmjenice postavljaju na prazna **sjecišta** ploče. Jednom postavljeni kamen se ne može maknuti, osim kada ga protivnik zarobi zauzevši mu posljednju slobodu.

Kamen u kutu ima **dvije** slobode, na strani **tri** a u sredini **četiri** slobode. **Sloboda** kamena je susjedno sjecište povezano crtom. U igri možete drugom igraču zarobiti kamene. Da bi ste

zarobili kamen morate ga sasvim okružiti svojim kamenima i onda se taj zarobljeni kamen vadi.

U goju je bitno osvojiti što veći prostor, pa stavljanjem novih kamenčića postepeno se formiraju sve vidljiviji i čvršći zidovi prostora bijelog i crnog. Pobjeđuje onaj koji osvoji najviše prostora.

Go u našoj lokalnoj sredini

Velika Gorica je danas jedna od veoma rijetkih sredina u kojoj se o ovoj igri zna. Za nju je čulo nekoliko tisuća djece, a par stotina aktivno igralo. U jednoj od velikogoričkih osnovnih škola go se igrao 1991. godine, ali samo godinu dana, zbog početka ratnih događaja u Hrvatskoj.

U jesen 1998. osnovan je Go-klub 'Velika Gorica'. U prvoj godini djelovanja Go-klub provodio je svoje aktivnosti u tri osnovne škole, a 1999. godine i u našem Centru.

Rad na školama provodio se jedan do dva puta tjedno. Nakon kratkog teoretskog dijela igraju se partije. Uči se iz pogrešaka. Igraju se turniri na svakom susretu. Djeca vole natjecanja, a uspjeh ih motivira. Klub je pokrenuo i igranje subotnjih turnira. Svaku subotu održavao se, a to je ostalo i do danas, turnir za sve igrače goa Velike Gorice, a i šire, koji žele igrati na velikoj ploči standardni go. To je postalo mjesto provjere snage svih jakih igrača goa u gradu. Turniri se održavali u našem Centru što doprinosi boljoj povezanosti s lokalnom sredinom i boljoj integraciji naših korisnika.

Go u Centru

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica prva je i jedina škola po posebnom programu u Hrvatskoj u kojoj se ona igra. Uvedena je u školski program kao redovna školska aktivnost, što je rijetkost i u svijetu. Mada se radi o populaciji djece s intelektualnim teškoćama osnovnoškolske dobi za očekivati je da je ova misaona igra nesavladiva za tu populaciju. Igra u kojoj je potrebno apstraktno mišljenje, planiranje i strategija na prvi pogled nije adekvatan izbor za ovu populaciju.

Prvi pokušaji da se ova igra uvede pokazali su kako imamo predrasude i učeći ih go došli smo do zaključka da se ova igra može upotrijebiti i u terapeutske svrhe.

Sve ovo izrazito je teško za ovu populaciju koja je kratke i fluktuirajuće pažnje, brzog gubitka koncentracije, izražene potrebe za vizualizacijom i konkretizacijom. Na početku je često najveći problem bio nedovoljan broj ljudi koji je nadzirao igru (po desetak parova igra istodobno) - u igri su često znali biti agresivni, teško se nosili s porazom, ali i pobjedom. Naročito veliki problem je predstavljala njihova hiperaktivnost u trenucima čekanja da svi završe igru te dobiju novog para za igru. To slobodno vremena između partija koristili su za međusobna zadirkivanja, izlaske iz prostorije. Igralo se u blagovaonici pa su često našu igru ometali ostali korisnici koji su iz znatiželje provirivali, ulazili i izlazili. Isto tako smo primjetili da je igranje u manjem prostoru npr. u nekoj od učionica doprinjelo da se mnogi od tih ometajućih faktora ne pojavljuju.

Za igru je važno:

- da se drže pravila igre
- da čekaju svoj red na potez (svako povlači po jedan potez naizmjenice)
- naučiti se nositi s porazom ali i uspjehom
- poštivati dužinu trajanja igre

- zapamtiti koliko tko zarobljava kamenčića jer to ovisi o kategoriji koju igrač ima
- ne pomicati već odigrani potez
- igrati fer play
- čekati kraj svih partija kako bi započeli slijedeće kolo itd.

Primjetili smo da je igra pomogla svakom od igrača. Njihov napredak vidljiv je u kvantitativnom i kvalitativnom obliku. Osim napredovanja u kategorijama ova igra pomaže u odgojnom i obrazovnom smislu, a naročito u stjecanju samopoštovanja i samopouzdanja.

Ona pomaže u:

- boljoj komunikaciji
- potiče na razmišljanje
- apstraktno mišljenje
- poboljšava prostornu orijentaciju
- planiranje
- strategiju
- razvija disciplinu i samodisciplinu

Naravno za ovaj rad potrebna su i specifična znanja u radu s ovom populacijom. Zato je uz učitelja goa na svim turnirima prisutan i defektolog koji poznaje svakog korisnika te organizaciju rada, ostale djelatnike i korisnike, jer se ova aktivnost odvija u večernjim satima.

Posebno veselje nakon svakog odigranog turnira predstavlja podjela diploma za prva tri mjesta jer se tako afirmiraju, razvijaju svoje samopoštovanje i samopouzdanje.

Natjecanje sa djecom iz redovnih osnovnih škola u našem Centru ili odlazak na turnire u druge škole na našem području pridonose boljoj integraciji u njihovoj socijalnoj sredini.

Naš program rada u klubu sukladan je programu rada s mladima u okviru Europske go federacije. Igrači go-a u Velikoj Gorici postigli zapažene rezultate kod nas i na europskoj razini, pa smo u više navrata i u međunarodnim kontaktima i skupovima predstavljani kao primjer rada s mladima, a naročito su isticali naš rad s osobama s intelektualnim teškoćama. Takvog iskustva su rijetka pa su Mladen Smud - učitelj Goa - majstor 2. dan i Marina Robotić profesor defektolog iz Centra za odgoj i obrazovanje predstavljali su svoj način rada učiteljima u Pragu 2002. U nekoliko navrata susreli su se s japanskom profesionalnom igračicom goa Yuki Shigeno, koja je ujedno i predstavница za mlade u Europi, te japanskim veleposlanikom.

Krajem 2004. dobili su poziv da steknu iskustva u radu sa djecom sa teškoćama u razvoju u ovoj igri u Japanu. Ovakva putovanja veoma su važna jer stječemo nova iskustva, a naša imamo s kime podijeliti. Na ovaj način ćemo pomoći i u stvaranju novih pristupa u rehabilitaciji osoba s intelektualnim teškoćama.

Našim posebnim uspjehom smatramo i grupu naših starijih korisnika koji su ovu igru naučili dok su još bili u Centru u osnovnoškolskom programu i to znanje održavali dolazeći na naše subotnje turnire. Jedan korisnik, kao veoma uspješan igrač, dobio je ulogu učitelja onih koji su početnici u ovoj igri što je veoma podiglo njegovo samopouzdanje. Sudjelovao je i na turnirima u Hrvatskoj i u međunarodnom turniru u Mađarskoj i Sloveniji.

Izlazak na međunarodne turnire veoma je važan jer na taj način izlaze iz svojeg uobičajenog okruženja, upoznaju se načinom igre na velikim turnirima i stječu nova iskustva. Za njih je to veliki izazov i potvrda njihovog dosadašnjeg uspjeha. Tu je veoma značajan faktor i snalaženje u novoj situaciji – novom okruženju, izazovi koje donose problemi komunikacije u stranoj zemlji.

Potreba za širenjem igre

Malo je aktivnosti u kojima se ova populacija uključuje među svoje vršnjake, pa je takve aktivnosti koje im to omogućavaju treba poticati. Želja nam je da i druge ustanove i škole koje rade po posebnom ili prilagođenom programu imaju mogućnost koristiti ovu igru i tako stvarati nove oblike rehabilitacijskih postupaka.

Za to je potrebno tiskati priručnik kako bi smo educirali stručnjake koji s njima rade. Educirani stručnjaci mogli bi tako u svojim sredinama poučavati ovoj igri i tako omogućiti da se korisnici međusobno takmiče na turnirima.